

Recuperar zones humides, una demanda pendent

La Generalitat, fins ara, només s'ha compromès a recuperar ambientalment dos antics estanyols que hi havia a la zona Són al terme de Corçà, però científics, la PAAC, el CEPA i el consistori de Cruïlles volen que la protecció vagi més enllà

El projecte de restauració de l'abocador de Vacamorta, fins ara, només preveu restaurar ambientalment, i en l'escenari final, un parell de les antigues basses situades dins del terme limítrof de Corçà: els estanyols del Nord i Dentat. Però els biòlegs Gabriel Mercadal i Esther Palomeras (UdG), que des dels anys noranta han estat testimonis de l'abans i el després del dipòsit de residus, recorden que a la zona n'hi havia moltes més, fins a 18. "Era una àrea molt gran, que el 1998 estava en molt bones condicions", recorda Mercadal, i Palomeras hi afegeix que la UdG hi recorria com a lloc estratègic per analitzar la biodiversitat des de diverses disciplines. És per això que havien tingut l'ocasió de cartografiar-la, i en el recompte s'havien remuntat fins a mitjans del segle XX, a partir de plànols i fotografies aèries. El 1996 ja només en restaven quinze i avui, tot just cinc. Però tant els opositors a la instal·lació (PAAC i CEPA) com el consistori de Cruïlles reclamen que el projecte de restauració de la Generalitat amplii el seu abast i es protegeixin les cinc basses que resisteixen a Corçà i a Cruïlles dins de l'inventari de les zones humides de Catalunya, per assegurar-ne la protecció.

Moltes de les basses eren fruit de les antigues terreres d'extracció d'argila per fabricar, entre altres productes, maons, rajoles, terrissa i l'apreciada ceràmica de la Bisbal. Però també un reducte dels ecosistemes humits i aiguamolls que fins a l'edat mitjana s'estenien per la plana de l'Empordanet, dessecades durant segles progressivament per guanyar-hi zones de conreu i allunyar el risc de proliferació de malalties i epidèmies que atribuïen "a una mal entesa insalubritat de les aigües" estancades. Però avui Mercadal i Palomeras sostenen que són un recurs valuós per al refugi de fauna vertebrada i invertebrada en un context de sequeres agreujades a la Mediterrània, o fins i tot per a la prevenció d'incendis forestals.

La PAAC, el CEPA i el consistori esgrimeixen les conclusions dels dos investigadors, actualitzades en el seu darrer estudi, Els estanyols de Vacamorta: crònica d'una destrucció premeditada al Baix Empordà [https://www.researchgate.net/publication/381854731_Els_estanyols_de_Vacamorta_cronica_d%27una_destruccio_premeditada_al_Baix_Emporda]. Des de la plataforma, Montse Tena recorda que l'espai havia estat inclòs en un esborrany de zona humida de les terreres de Vacamorta per part de la Generalitat el 1998, tant pel que feia a Cruïlles com a Corçà, però les van excloure de l'àmbit quan els va interessar autoritzar la segona llicència ambiental del dipòsit de residus.

Tena valora positivament que la Generalitat hagi obert l'espai de diàleg de les comissions de seguiment pel buidatge, amb una desena de reunions en els darrers anys, però lamenta que el procés vagi tan lent i que no s'assumeixi una restauració ambiental més ambiciosa: "Només pretenen restaurar aquests dos estanyols, com a acte de bona voluntat, quan avui en dia al del Nord no hi ha cap hidròfit [vegetació aquàtica] i té l'aigua tèrbola, i el Dentat està sec." I posa l'exemple d'una de les basses que es podrien recuperar fàcilment, l'estanyol nou de Puigventós, al terme de Cruïlles, que és un dels més rics pel que fa a vegetació. Per això, la portaveu de la PAAC avança que demanaran "suport de l'Ajuntament per sol·licitar-ho a la Direcció de Polítiques Ambientals i Medi Natural i, al mateix temps, demanar una actuació per restaurar i millorar l'estat ecològic de les basses per mitjà del programa d'infraestructura verda" de la Generalitat.

La propietat privada, obstacle Els dos investigadors creuen que en les reticències que el govern ha mostrat fins ara per ampliar l'abast de la zona humida hi pesa el fet que els antics estanyols són de propietat privada. Caldria expropiar-los, amb un sobrecost afegit, i l'opció més econòmica per a l'administració, que serien els acords de custòdia, depèn de la bona entesa amb els amos de cada parcel·la. En paral·lel, un dels estudis d'alternatives per al buidatge havia plantejat l'opció de fer servir altres clots d'argileres pròxims a Vacamorta com a nous abocadors de part dels materials, però arran de l'oposició de les parts es van acabar desestimant.

Mercadal critica que la natura "sempre acaba quedant en un segon terme en la presa de decisions de les administracions, on pesa sempre la visió econòmica". I fa un paral·lelisme amb el debat de "l'ampliació de l'aeroport del Prat, que acabarà passant per sobre de les zones humides". Un altre abocador anterior a banda del dipòsit il·legal de Vacamorta, els dos biòlegs també tenen documentada l'existència prèvia d'un altre abocador incontrolat a la zona, en una antiga bassa on als anys noranta havien observat tràfec de camions i persones que hi autoritzaven l'accés suposadament després del pagament informal de la corresponent taxa. "Va quedar colgada posteriorment sota el que actualment són camps de conreu i fa anys que ho denunciem igualment, però diferents governs de la Generalitat sempre se'n van desentendre", es queixa Mercadal.

Els ambientòlegs, la PAAC i el CEPA tampoc no veuen bé la negligència de l'administració durant anys, amb una primera sentència judicial de tancament a finals del 2002 que va motivar la redacció d'una altra llicència ambiental. I denuncie que ha agreujat un gran problema milionari i logístic, que encara s'arrossega dues dècades després, sense cap responsabilitat patrimonial per part de tècnics, polítics o l'empresa gestora. La factura la pagaran tots els catalans.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 09-09-2024, Pàgina 4

-El Punt Avui. Nacional 09-09-2024, Pàgina 4

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/11-mediambient/2456193-recuperar-zones-humides-una-demanda-pendent.html>